

Doç. Dr. ORHAN GÖÇER

**PROF. KEMAL AHMET ARU ve
ŞEHİRCİLİK KÜRSÜSÜNÜN KURULUŞU**

İTÜ Mimarlık Fakültesi, Şehircilik Kürsüsü Personeli, donatısı ve mekânlarıyla, Prof. Kemal Ahmet Aru ile özdeşdir, diyebiliriz. Hocamız Sayın Aru, yarım yüzyıla yaklaşan meslek hayatının 42 yılını bu mekânda ve bu organda geçirmiş; Şehircilik Kürsüsünü inşa etmiş; ayakta tutmuş ve yaşatmıştır.

Şehircilik Kürsüsü, sistemli ve içerikli çalışması ile yalnızca Şehircilik biliminin gelişmesini sağlamakla kalmamış; aynı zamanda yurt içinde olduğu kadar yurt dışında da bir “Ecole” olarak tanınmıştır. Şehircilik Kürsüsünün, İTÜ ve özellikle de Mimarlık Fakültesi bünyesinde mümtaz bir yeri vardır. Bu vesile ile Şehircilik Kürsüsünün İTÜ tarihi içinde kuruluş ve gelişmesini incelemek, değerli bir fırsat olacağı kanısındayım.

Böylece, belki de Sayın Aru’nun 42 yıllık meslek hayatında neleri yaşadığını hatırlamak ve bu 42 yılın değerlendirmesini tüm bu olgularla birlikte yapmanın daha doğru olacağını sanıyorum.

Yüksek Mühendis Mektebinden Teknik Üniversite’ye doğru

İTÜ, bilindiği gibi, 200 yılı aşan, başarılı bir geçmişe sahiptir. Ancak İTÜ, esas gücüne Cumhuriyet Dönemiyle kavuşmuştur.

Cumhuriyetin kuruluşundan kısa bir süre sonra, 1928 de çıkarılan 1275 sayılı yasa ile Yüksek Mühendis Mektebi zamanın Nafia Vekâletine bağlanmıştı. 2718 sayılı yasa ile (1935) ise Yüksek Mühendis Mektebinin müdürünü Nafia vekâleti tayin ediyordu.

2.Dünya Savaşının başlangıç yıllarında (1939-1941) Yüksek Mühendis Mektebi, yine Nafia vekâleti emrinde; ancak onun Taşra Teşkilatına bağlı bulunmaktaydı. 1941 yılında çıkarılan 4121 sayılı yasa ile ise Yüksek Mühendis Mektebi, Maarif vekâletine devredilmişti. 1941 den sonraki yıllar, Yüksek Mühendis Mektebinin Üniversite olmasına doğru giden yıllardır. Bu yıllarda yurdumuzun gereksinim duyduğu alanlarda eleman yetiştirmek için Yüksek Mühendis Mektebine ek bölümler açılmış, yurt içinden ve dışından değerli öğretim elemanları davet edilmiştir.

1944 yılında, Maarif vekâletinin hazırladığı bir yasa ile Yüksek Mühendis Mektebi, yine aynı vekâlete bağlı “Teknik Üniversite” haline getiriliyordu. 2 yıl sonra ise, 4936 sayılı yasa ile özerk hale getirilmiş ve bu tarihten itibaren de kürsü teşkilatları kurulmuştur.

Bu tarihi gelişim içinde Mimarlık Fakültesi e bunun içinde yer alan Şehircilik Kürsüsü şöyle kurulmuştur:

Yüksek Mühendis Mektebi 1929 yılına kadar Mühendisliğin her dalında tek şube halinde eleman yetiştirmekte idi. Bu tarihten itibaren inşaat şubesi kurulması kararlaştırılmış ve 3 yıllık ortak bir öğrenimden sonra, 4-5 ve 6. Sınıflarda mühendislik ve mimarlık öğrencileri kendi programlarına göre ayrılmışlardır.

Kura usulü ile yapılan bu ayırmanın sakıncalarını önlemek üzere, ortak öğrenim sırasında mimar olacaklar için daha yararlı bilgiler verilebileceği düşünülerek 1936 da müddet 3 yıldan 2 yıla indirilmiş ve bu şubeye girmek isteyenler ayrı sınava tabi tutulmuşlardır.

On yıl süren deneyimlerden sonra, bütün mimarlık derslerinin birinci sınıftan itibaren ayrılarak özerk bir eğitim planı uygulanmaya başlandı.

1944 te yüksek Mühendis Mektebinin Teknik Üniversiteye dönüştürülmesinden sonra, şube de Mimarlık Fakültesi haline getirildi.

Şubenin 1929 da yabancı bir mimar hocası ile 5 öğrencisi bulunmaktaydı.

Şehircilik Kürsüsü

Yüksek Mühendis Mektebi süresince, Şehircilik diğer dersler arasında verilmekte idi. Ancak, bu okulun Teknik Üniversiteye dönüştürülmesinden sonra, özellikle Şehircilik Kürsüsü 'nün kurulmasıyla, ayrı bir ders grubu haline gelmiştir.

Şehircilik Kürsüsü 'nün kuruluşunda çok önemli ve değerli katkıları bulunan Ord. Prof. Dr. Gustav Ölsner, 1939 yılında Nafia Vekâletinin davetiyle yurdumuza gelmiş ve Vekâletin Şehircilik ve İmar Müşavirliği görevi yanında, o zamanki Yüksek Mühendis Mektebinde de Şehircilik derslerini yürütmekle görevlendirilmiş bulunuyordu.

Teknik Üniversite'nin kuruluşuyla, Ord. Prof. Dr. Gustav Ölsner Şehircilik Kürsüsü Ordinaryüs Profesörlüğüne tayin edilmiştir.

1940 yılında Yüksek Mühendis Mektebine Asistan olarak giren Prof. Kemal Ahmet Aru, II. Dünya Savaşının sonrasına kadar yurdumuzda kalan Ord. Prof. Dr. Gustav Ölsner ile bugünkü Şehircilik Kürsüsünün kurulmasının ve bu hale gelmesinin temellerini birlikte atmışlardır. 1942 de Doçent ve 1951 de Profesör olan Sayın Aru, Ord. Prof. Dr. Gustav Ölsner'in Almanya'ya dönmesinden sonra Kürsü şefliğine getirilmiştir. (1951)

Şehircilik Kürsüsünün gelişmesi 2. Dünya Savaşını izleyen yıllarla başlamıştır. Kürsünün kurulmasından kısa bir süre sonra 1946 da Gündüz Özdeş; 1947 de kısa bir süre için Celile Butka, 1949 da Kenan Akınay ve 1950 de Emin Canpolat Üniversiteye genç asistanlar olarak katılmışlardır. Prof. Aru bu dönemde, bir yandan Prof. Ölsner'in derslerinin Almanca'dan Türkçe'ye tercüme etmekle kalmıyor; aynı zamanda Mimarlık Eğitimi içinde özel bir yeri olan Şehircilik derslerinin büyük bir kısmını üstlenmiş bulunmaktaydı. Yanı sıra hem yapı ve hem de proje derslerine ve atölye çalışmalarına da yardım etmekteydi. 1951 de Prof. ARU, Şehircilik Kürsüsü Başkanlığına getirildiğinde, Kürsü 1 Asistan (G. Özdeş) ve kendisinden oluşuyordu. Büyük bir şevk ve beraberlikle çalışan bu gruba; 1952 de Ahmet Keskin, Hande Çağlar (Suher), 1953 de Sadi Togay, 1954 te Yılmaz Gürer, Behruz Çinici, 1959 da Enver Ergun, 1959 da Ayten Çetiner, 1960 da Tekin Aydın (Merhum), 1962 de Erdoğan Elmas; 1963 de Orhan Göçer, 1969 da Birol Baransu, İsmet Kılınçaslan, Olgun Erşenkal; 1971 de Cihangir Tutluoğlu ve İbrahim Şanlı katıldılar.

1973 te 1750 sayılı yasa yürürlüğe girdiği yıllarda, Şehircilik Kürsüsü, Prof. ARU'nun başkanlığında 3 Profesör, 2 Doçent, 2 Doktor ve 4 Asistandan oluşuyordu. Öteyandan 1969 yılına kadar Mimarlık Fakültesi içinde, mimar olacak öğrenciler için öğretim yapan Şehircilik Kürsüsü, uzun süren çalışmalardan sonra, yurdumuzun ihtiyacı olan Şehircilik Bilim Dalında eleman yetiştirmek, eski mezunlarında gelişme kursları tertipleyerek bilgi tazelenmesini gerçekleştirmek, ihtisas eğitimi yapmak isteyen öğrencilere bu imkânı vermek ve Şehircilik Bilim Dalında her türlü araştırma ve çalışmalar yapabilmek gayesiyle, Prof. Aru'nun büyük gayretiyle Şehircilik Enstitüsü'nü kurmuştur. 1974 yılından itibaren 2. Kademe Şehircilik Eğitime başlayan Enstitü, halen bu eğitimi büyük titizlikle sürdürmektedir.

Kurulduğu günden beri bir yandan da kuruluşun Başkanlığını yürüten ŞEHİRCİLİK ENSTİTÜSÜ, 1981 de çıkarılan 2347 sayılı yasa ile Araştırma Merkezine dönüştürülmüştür. Şehircilik Araştırma Merkezi'nin bugün, 7 kişilik Yönetim Kurulu; 1 Genel Sekreteri, 1 Tercüman, 2 Sekreter ve 1 Müstahdem den oluşan 4 kişilik te idari kadrosu bulunmaktadır.

Günümüzde hepimize olağan gelen, Kürsü Sekreterliklerinin kuruluşu da, Prof. Aru'nun dekanlık devrine rastlar. Kürsülerde o zamana kadar Kürsü Asistan ve hatta Doçentlerinin yapmakta oldukları bu görevi, Kürsü sekreterleri devralarak, daha modern görünüşlü kurslara dönüşmüşlerdir.

1973 yılı, çıkarılan 1750 sayılı yasa ile Şehircilik Kürsüsü'nün şeklen üçe bölündüğü bir dönemin başlangıcıdır. Aradan geçen on yıla yakın bir sürede ayrılan bu üç kürsünün sürdürdükleri birlik ve beraberlikte Prof. Aru'nun rolü çok büyüktür.

Şehirsîl Tasarım ve Şehir Yenileme Kürsüsü adı altında yeniden kurulan kürsünün başına getirilen Prof. Aru, 1982 yılına kadar Ayten Çetiner, İbrahim Şamlı, Yücel Ünal, Birol Baransu, Nuran Zeren, A. Cengiz Yıldızcı ve Handan Dülger'le beraber çalışmaktaydı. Bu dönem içerisinde Sayın Prof. Aru, bir yandan MML ve MMLS eğitiminde yüklendiği ders ve projeleri sürdürmüş; diğer yandan da kürsüsünde 1 Prof. 2 Doçent, 3 Doktor Asistanın yetişmesinde tüm desteğini kullanmıştır.

1982 de 2347 sayılı yasa ile yeniden Şehircilik Bölümünde birleştirilen Şehircilik Kürsüleri, 5 Profesör, 5 Doçent, 5Dr. (Yardımcı Doçent) 3 Asistan (Araştırma Görevlisi) toplam 18 kişilik kadrosuyla 42 yıl İTÜ'ye hizmet etmiş hocaları, Prof. Kemal Ahmet Aru'yu, şeklen de olsa aralarında ayrılmasının heyecanı içerisinde dirler.

Sayın Aru, onlar için örnek bir hoca olduğu kadar, iyi bir ağabey, değerli bir bilimadamı, çalışkan ve açıklığın mümtaz örneği, gerisinde bıraktığı değerli şehircilik grubunun muzaffer önderidir. Onun bu meziyetleri hiç unutulmayacak ve bizlere ışık tutacaktır.

Sayın Hocam'ıza Hocamız olarak, Kürsü Şefimiz olarak, Ağabeyimiz olarak hizmetlerine değerli destek ve yardımlarına en içten teşekkürlerimizi sunuyor ve daha nice uzun yılların başarılı ve sağlıklı geçmesini diliyoruz.

Öğrencisi – Asistanı

Doç. Dr. Orhan Göçer